

Meie Deed

G
MAM
BER
G

Wabadusele kutsutud.

Wanasti oli elu aeglasem ja kergem, öeldakse tihti, kui räägitakse praegusest ajast. Wastolust endise ja praeguse aja wahel tunnistab pea igaihe isiklik elu. Wahe mõlemate aegade iseloomu wahel peegeldub isegi wäiksemas piirasjus.

Kuid mis on siis iseäraliselt muutunud?

Kas on ainult ajatempo see, mis on möödumate aastate festel kiiremaks muutunud? Wõi ehk oleme ka meie, inimesed, oma mõtete ja tegewusega elawamaks saanud? Kas tasakaalustame me omalt poolt eneste olemuga kõik kiirestamise ja rahutuse?

Need küsimused, milliseid me kõik enestes kanname, kuid neist siiski mõtlematult mööda ruttame, wõivad meile wõimaldada kuulda ja näha asju, misjulgustega me peajime püüdma rikastada enda elu.

Me elame liig kiires tempos! Palju ilusat nagu lendab meist mööda, ilma et me suudaksime seda mõista ja omandada.

Meil on liig wähe aega! Nii me ütleme harilikult; sellega me wabandame end, kui me ei taha kuulda, lugeda wõi teha, mis meid wähe huvitab. Tõelikult me kulutame aga tihti mõttetult kallist aega.

Me mõtleme liig kiiresti! Sellest tuleb ka meie liig ettejäädud otsustamine nii mõnegi isiku ja asja üle.

Mispärajt?

Meile ei meeldi meie aeg, sest et selle tempo meid ärritab ja wäsitab. Meid rõõmustab meie aja „lõbutsemine“ sellepärast nii wähe, et see harilikult liig kiiretempoline ja kahtlane on. Meie tahame saada enam rahu eneste aegsesse karrarikkasse ellu, sest et praegune rahutu ja närwipingutaw elu weel selle ülejäänud mõnujustunde ojafeje rõõwib.

Meie wajame sellepärast weel rohkem rahu, et lahkmeel meis enestes, meie perefondades ja jeltskonnas tegutsseb.

Miks ei rahulda elu meid? Mispärajt möödub üks aasta teise järele, ilma et meie elu nende

festel oleks saanud tõesti rikkamaks, küpjemaks? Miks teame nii palju, ilma et see teadmine meid wabastaks ahelast, millistega oleme kui köidetud eneste aja külge?

Sellele küsimusele me wastame iseeneeste eluga. Eluga, millega me iga päew ja tund enda aega täidame. Kui me tunneme enast, siis me näeme kohuseid ja teame, kuidas me wõime aidata aega. Wida wähem me endas leiame lahkust, alandust, rahu ja ligemisarmastust, seda arusaadamamaks muutub meile olemiku pilt, seda wähem õigustatud on ka meie kaebed „wana, hea aja pärast.“

Me peame jälle õppima, mis on meie eneste ülesandeks teha, et ajapahesid kõrvaldada. Wähegi järelemõtlemist ja waimulikku alandust on saatnud palju tähtsaid mehi, kes enne meid on elanud, eralduma maailma laiaist teest. See tee wiib ülespoole, fitfikusest wabadusele, sügawusest kõrgusele. See annab meile tarwiliku tundmise wabastada end seesmiselt maisetest köidikuteist; seda teha mitte wäliselt junnituna, mitte sellepärast, et see üldiselt moeks, ja jääjuures nõnda palju tegemata jätta, mis õjutub kahjutoomaks ligemisele.

Mitte midagi teha moodi wõi ka harjumuse waid siemise tõekspidamise pärajt. Minult see põhimõte on teinud nõrkadest inimestest maailma juhid, usukannatajad ja usupuhastajad. Nemad said tugewaks olles teadlikud eneste kõrgest kutsust. Jõud ülewalt täitis neid ja täidab ka weel tänapäewgi igaihte, kes ei ole maailma ülekohu ori, waid waba, Sumala tööline.

Kõik oleneb ära terasest tähelepanekust, kainest järelemõtlemisest ja heast tahtmisest; tahtmine tõmbab meid ülespoole! Kõrgemale kõikidest harjumustest ja kalduwustest — ülespoole maisest mõtetusest, millel ei ole wäärtust — üles usu kõrgusele. Säl lööb õitjele, mis siin maailma udus pidi lõmbuma — sääl aga selgub täielikult apostli sõna: „Teie olete wabaduseks kutsutud!“

F. I.

Meie Aeg

1. aastakäit.

Vidage aega talliks!

Nr. 3/4.

Memento mori!

Ei ole elu surmata, ega surma troostita! Waadeldes haude ei kerki me rinnus mitte üksi kaebeläälled ja ohkamine, waid hinge ajub ka troöstini lootus.

Nüüd, mil surm looduses lehtede langetamisel nähtawat wõidupidu pühitseb, mil jüügisene tuul raagus puude latwades mühjab, ja kuiwanud fõdunewad okjad maapinnale heidab, nüüd wiibiwad inimese mõtted sagedasti surma eesõues ja tahtmata seisatavad tema külma fõikwõimsuse ees. Sarnases olukorras tunneb inimene tarwiliku olewat selle kohutawa Memento mori pääle mõelda. Paljud kohtawad niisuguseid mõtteid õudsete eelaimdustega ja piüüawad wõimalikult kiiremini nende piirkonnast eemalduda. Teised aga wiibiwad pühalikfude tunnetega jelles õhkonnas ja õpiwad sellest tõsi tarkust, mis ütleb: „Õpeta meid meie päewi ülles arwama, et me tarkust siidamesse jaame.“ Laul 90, 12.

Me oleme iga päew tegevuses asjadega, mis on ajalifud ja piiratud kestmusega; me elame alati muutumas ümbruskonnas, mõtlemata jellele, mida meile lähem ümbrus wõib õpetada.

Looduseteadus paljundab oma leiduseid; materiaalses maailmas awalduwad saladused, millistes-ki meie esivanemad ei suutnud tungida. Tööstusmaailm üllatab meid ikka uute leidustega, milliseid õpetlased wahetpidamata awaldawad... Aga

hingelisel horisondil hõljuwad mõtted ja küsimused, mis ikka ja alati on samadeks jäänud; kestwad probleemid, mis endast mõtteilma Alpiid kujutawad. Nende seffa kuulub ka küsimus: kuhu meie ruttame? Ehk jälle: milleks elame meie siin maailmas?

Meie elu on lühike. Waewalt oleme alustanud elureisu, kui juba teinepoolne elu kallas horisondil silme ette kerkitab. Ja kui oleme kiirel sammul selleni jõudnud, mis ootab meid siis ees? Mida wõikime küll oodata wõi mida peakime fartma?

See aine on küllalt wäärt, et selle üle järele mõelda. Ja imelik: jeda küsimust ei unustata täielikult kunagi! See ajub iga ühel kufagil siidamepõhjas... Inimese maine tegewus ja humid fõidawad teda sel määral, et temal ei jää üle aega mõtlemiseks igaweste asjade pääle. Kuid mis aitab inimesele fõik maine suurus ja küllus, kui fõrd surma raudne käsi fõige selle maitsemisele järju lõpu teeb! Me astume selleks ellu, et peagi sellest lahkuda; me tuleme selleks, et jälle kaduda. Kõik tuletab meile meele

surma, ifegi muutuwad aastaajad. Kõik, mis meie ees elab ja liigub, alustawad elu jelleks, et kaduda, kustuda.

Üle kahetuhande aasta tagasi asetab Aristoteles ühele oma kuulsamale kirjatööle päälkirjaks sõnad: „Sgas inimeses ajub loomulik tung teada“. See loomulik igatus, mis weel aegade jooksul on

Sügis.

*Sügis juba käes, nii selge taewa-sina
Päew nii lühite ja pitats wenib õõ.
Ilus kuid ka turb on õhtul eha-tuma:
Haarab üle taewa, nagu werew wõõ.*

*Õtsal punetab weel ütsit pihlatmari,
Warisend on põrmu lehte tihhe rüü;
Lõuna poole li'gub waitfjelt linnu kari,
Karges õhus tajab nende piff: tüü-tüü.*

*Silm weel taua taewas jälgib linnuharwe,
Tübu srutab mu hinges igatus,
Sinna, kuhu päite puistand õhtralt wärwe,
Lendats minagi. . . ent see weel unistus.*

*Täide minna wõib see uues elus,
Mille Looja tahab kinkida,
Süis, kui loodus ärtab jäädwad ilus
Et siin igawesti õitseda.*

H. X.

juurenenud, on juhtinud inimesi mitmesugustele waleteedele. Nii mõnigi aus piüie ei ole wõinud tuua selguft küsimustele inimsoo tulewiku kohta, ja jeda just sellepärast, et oldi segatud wale eeldustest. Palju oleneb ära allikast, millistest joonte. Paljude meelest on praegugi weel selle elu lõpuastmeks furnuteriik ja sündmused pääle surma juurimaks saladuseks. Iseäranis punitub see õpetust hinge suremata olekust, ülestõusmisest furnust, elamisest pääle surma jne. Spiritism õitseb mitmel pool, lopsakalt.

Znimlikult on arusaadaw, et palju inimesi hääl meelel suremata hinge olemasolu usuvad. See annab ju neile teatawat troosti. Tähelepanemise wäärt on, et just need jeda õpetust on lewitunud, kelle huwides oli asetada „inimlikku tarkust“ Jumala töe ajemele. Ei ole aga ühtegi teist teed, mis meid kiiremini ja kindlamini tõelikule tundmisele saadab, kui tee, millele meid Jumala sõna juhatab. Ei ükski maailmalik wõim ega inimlik piüid ole suutnud jeda Jumala sõna mõjutaks teha ega häwitada. Sellest allikast wõib inimene wõtta kindlas teadmises, et ta saab puhast eluwett. Säält saame ka sellele uurimisele õige wastuse, mis meil praegu käsil on. Tõsiasi on, et Piüha Kiri ei räägi midagi suremata hingest, kuiigi sõna „hing“ aritu sada korda on nimetatud. Hing ei nimetata üalgi suremataks. Ka ei leia me kuigil sõna „suremata waim“, ehkki sõna „waim“ piiblis mitmel korral on nimetatud. Aga selle wastu loeme: „Mis õnnis ja ainus Issand, kuningate kuningas ja isandate Issand omal ajal tahab üles näidata, kes üksi on, kes ei wõi surra, kes elab ühes walgujes, kuhu ükski ei saa.“ 1. Tim. 6, 15. 16.

Kui nüüd Jumal üksi suremata on, siis ei ole inimesed surematud. Jumal ei ole mitte inimest surematuks loonud, waid ta on inimesele töötanud ilmsurematuise sõnakuulmise tingimisel. Kui nad teda usus wastu wõtawad, siis on Kristus nende elu.

Meil pole piiblis ainumatki kirjakohta, mis ütles, et hing suremata on. Selle wastu loeme: „... hing, mis pattu teeb, seejama peab surema.“ Eiej. 18, 4.

Küsimine „kas surnud elawad“ on pea sama wana, kui inimsugugi. Miljonid esitawad enestele ka täna weel selle wana küsimise, nagu Jumal ei oleks sellele juba wanasti otjustawat ja selget wastust annud...

Kui Jumal esimesele inimpaarile teatas, et kui nad temale sõnakuulmatuks saawad ja ärakeeldud puust söowad, siis nad kindlasti surewad, siis ta mõtles täpselt jeda, mida ta ütles. Aga saatan, see walelik, rääkis wastu Jumalale ja ütles inimesele: „Teie ei pea mitte surma surema.“

Jumal ütleb aga surnute kohta: „... surnud ei tea midagi... neil ei ole elades ühtegi osa enam ei ühestki asjast, mis päikese all tehakse.“ (Kog.

9, 5. 6.). Juba ainult see selge ütetus, inimese oluforra kohta surmas, peaks selle küsimuse igale usklikule jäädawalt lahendama.

Edasi öeldakse, et „nende armastus nii hästi kui nende wiikamine, ka nende tahtjemine on kadunud.“ Kog. 9, 6. Weegi ei saa jalata, et armastus, wiikamine ja tahtjemine teatud waimsed emadused on. Jumal ütleb meile, et ühes ihu sõdunemisega ka need emadused kaowad. Kas on võimalik Jumalat walesti mõista, kui ta ütleb: „Surnud ei tea midagi“? See tõendab, et surnud ei saa awaldada mingisugust mõju elawate pääle. Sama wähe wõiwad ka elawad surnute pääle mõju awaldada. Jumala kohtu ees peawad kõik fõrd isiklikult seisma ja ainult meie elu siin maa pääl saab meie saatuse määraja olema.

Piibel õpetab ka sama selgesti, et inimese tulewane edasielamise wõimalus kas surnute ülesäratamisest wõi ka pühade muutmisest, ilma surma maitsmata, äraolener on. Paulus põhjendas oma lootuse tulewa elu suhtes surnute ülesäratamise pääle. Oma piüüetest — Kristust omandada — rääkides, ütles tema: „Et ma wõiksin teda tunda ja tema ülestõusmise wäge... Kas ma kuigipidi surnute ülestõusmise poole wõiksin jaada.“ Wil. 3, 10. 11. Paulus pidi fõrd fõrge kohtu ees wastust andma „lootuse ja surnute ülestõusmise pärast“. Ap. t. 23, 6. Ja kui ta hiljem end Weeliksi ees kaitjes, ütles ta, et „mul on see lootus Jumala peale, mida needsinatsed ise ka ootawad, et õigete ja ülekõhtuste surnute ülestõusmine peab tulema.“ Ap. t. 24, 15. „Sest kui Kristus ei ole ülesäratatud, siis on teie usk tüühine,“ hüüab Paulus ja teeb sellest loogilise järelduse, öeldes: „Siis on ka need, kes Kristuse sees on läinud magama, hukka läinud.“ Nüüd ei wõi aga need tõsiasiad ühelt poolt ja õpetus, et hing on surematu, teiselt poolt mõlwanad õiged olla, sest need, kes usuvad, et hing on surematu, peawad tõeks, et kõik need, kes on surnud uskudes Kristusesse, juba end igaweeses õndjuses rõõmustawad. Paulus ei uskunud jeda ja ootas surnute ülesäratamist, mil kõik Jumala rahwas, nende seas ka tema, igawese elu päriwad. Waata ka 2. Tim. 4, 6—8. Ka Daanielile öeldi wanasti: „Aga sina mine otja poole, ja ja pead hingama ja üles tõusma oma liisuojaks päewade otjas.“ Daan. 12, 13. Sellest näeme, et usumehed ootasid eneste saatusena hauas, rahus puhkamist ja selle järele ülestõusmist, kui Jumal neid fõrd äratas. Enne jeda ei ole aga ühelgi surmul wõimalik elawatega läbikäia ei spiritismi meediumide ega mõne teise wahendi kaudu. Surm on seni kõigile ülepääsmata waheks, kuni Kristus ülesäratamise läbi uue elu annab.

Znimlik mõiste aga tumestab piibli õpetust surnute ülesäratamisest, kuid fõgu kristlik õpetus kas tõuseb wõi langeb ühes jellega.

Kes aga on tutwunenud piibli õpetusega, see saab wabaks igasugustest keerdküsimustest surnute

olukorra kohta; tema waimusilmanad saavad selgemaks, siida trööstitud ja fogu elu muutub rõõmsaks ja julgeks. Troostirikalt usaldame end Sumala kätesse ja isegi surmas ei ole me troostita. Kord tuleb Sumala igawene lõikusepäew, mil naised lo-gutakse aita. Kuid selleks lõikuseks peame ennem kuulwama ja seda just siinse elu kestol. Paulus üt-leb: „Sest meie peame kõik awalikuks jaama Kris-tuse kohtu järje ees, et igaiüks peab seda mööda jaama, kui tema ihus on teinud, olgu see häa ehk kuri.“ 2. Kor. 5, 10. Kes on siin tegutsenud ustawalt, „nii kaua, kui päew on“ see ootab ka rahulikult aega, mil „öö tuleb“, millal „iükski ei wõi midagi teha“. (Sohan. 9, 4.). Milline warandus maail-mas on enam väärt, kui täielik usaldus Sumala pääle, mille põhjal ta wõib öelda: „Mina kuulun temale oma elus ja olen tema oma ka surmas. Ka minu öö tuleb tema käsu pääle, mitte hirmuks, maid õnnistuseks. See toob mulle puhkuse töö wä-simise järele, see toob mulle inimise elu walude ja murede pääle, see kutsub minu hana kohal ellu Sumala töotuste hiilgawad tähed ja see toob mulle esile uue, igawiku päewa, mis enam ei loojene, ja päewatöö, millest toimides ükski ei wäsi!

„Ela, kuidas elada surmatunnil oleks soowi-mud“, ütleb laulik, ja õnnelik on see mees, kes seda tõehele paneb. Maailma tarkus pole asetanud meie siidamesse elawat usku, ega wõi seda ka meie siida-mest rööwida. Sumala Waimu wägi on seda usk-liku siidamesse asetanud ja kus see iial wõimule pääseb, jääb aab kindel teadmine, et usklikul isegi surm on küllalt troostirikas.

Dan. ainetel —

Kui lehed langesid Eedenis.

Oli ijaaraline külmus õhus Eedeni aias, sel era-korralisel õhtul. Kõige ebaharilikum asi, millega nii mees kui ka naine ei suutnud arwestada. Wäga wõimalik, et see oli nende eneste hingeline seisuford, mis neid lasi külma tunda, kuid, wõib-olla, oli õht siiski kaotanud oma meelitama loojuse? Ijaarali-sed sündmused olid juhtunud sel päewal. Gewa oli lahkunud oma jeltfilise kõrvalt. Kõndides iisji, tuli ta puu juure keis aeda, kuhu madu teda oli mee-litanud. Peale selle, kui ta ise oli maitzenud keela-tud wiljast, tõi ta seda ka Madamale, ja nad sõid mõlemad. Waatamata Sumala käsu pääle, et sel päewal, kui teie sellest sõdte, peate te surma surema, leidfid nad endid aga sama terwed ning tugewad, kui alati. Nimult weidrad muutused olid siindinud looduses. Ern paitaw walgus, mis neid oli imbrit-senud senini oma hiilgusega, oli tumenenud. Mlasti ja häbiostatud ei leidnud nad enam kuskagil kaitset jääkülma tuule eest, kui ligines öö.

Kõik asjad nende imbruses näisid olema nii külmad, ja tumedad, et nende siidamed täitufid

mure ning hirmuga. Kirjeldamata hirmuahastusega ootasid nad teadmatult, mis nüüd siindida wõiks. Pikad warjud näitasid neile, et on liginemas õhtu, päewa wilum osa. See oli aeg, kus nende looja harilikult tuli, et nendega kofku jaada. Ent sel õhtul ei olnud nad walmis Teda wastu wõtma. Kuuldes Tema tulekut harilikus kohas, põgenesid nad ära ning peitsid endid paksudesse pööstastesse, mis imbritsesid teerada. Sumala Poeg kutsus, kuid nende siidblased siidamed ei lubanud neil wastata. Iksa uuesti ja uuesti kutsus Ta neid, kuni nad enam ei suutnud warjule jääda. Hiilides, kui peks-tud metsloomad, seisid nad häbiostatud nägudega Tema ees.

Kiisides seletust nende ebahariliku tegumiihi kohta, wastasid nad, et nad häbenesid tulla, sest nad olid alasti. Kuid Iksanda tuline waade tungis läbi nende silmakirjalikust wastusest.

„Olete teie sõõnud sellest puust? Olete teie as-tunud üle Sumala käskudest ning müünud sellega oma jumaliku au waenlasele? Need siidistawad kiisimused töid awalikuks kõik nende patuüüi, mille järeldused olid nii kohutawad.

Tagajärjed ilmusid kohe.

Selle sõnakuulmatuse tagajärjed ilmusid kiiresti. Wäljaetud Paradiisi aiast, et mitte pääjeda elupuu ligi, tundsid nad siigawasti oma patuoor-mat. Nüüd nägi Madam ja Gewa oma patu otse-koheleid järeldusi. Nad polnud enam peremehed imeilusas maailmas, nad nägid, et nad olid sattunud tigeda waenlase wõimu alla. Iks leht langes puult nende ette teele, kui nad kurwalt edasi sammufid, nad seisatasid, wõtsid selle üles ja nägid, et sellel olid külljes surmanärgid. Nüüd tundsid nad seda needust: „Surma pead fina surema.“ looja poolt elu-jõudu andew energiawool oli katkenud. Täiuslik ühendus Sumala ja looduse wahel oli iihes inime-sega, kui maa walitsejaga, katkenud. Siimene pidi olema see, kelle käe läbi Sumal tahtis rahuldada kõikide oma loodud olemuste wajuadu. Selle ase-mel oli tegewuses wägewa waenlase käsi, kelle ain-saks ülesandeks oli hukka saata ning häwitada kõik, ja seda nii kawalal wiisil, et keegi ei wõinud awalikuks teha tema tegufid.

Ta kawatses hukka saata seda ilusat loo-dust. Ta tegi nii, et näis kui olakfid kõik uued muutused siiski üsna loomulikud. Sellega tahtis ta tagafi heita laitust Sumala, selle Suure looja pääle, et näidata, kui ei oleks-Tema järewalwe küllalt täiuslik. Iga langedu leht, iga närtfinud lill olid meie wälja aetud esivanematele häwituse siim-boliks, selle häwituse märgiks, millele nad olid müü-nud endid, kui ka oma kodu Eedenis.

Saatuslik ostsus.

Misjuuuse saatusliku ostsusega oli kawatsatud see arakõdumemise töö. Kõõfid muutufid nii, et neile ilmusid okkad. Ohakad kaswasid okkalised. Ka wi-

napiude keskel ilmusid ofaspööjad. Loomade ise-loom muutus nii, et wihawaen ilmus jääl, kus enne walitjes neile alguses antud rahuline leplikkus. Enam kauemini ei wõinud loodus jutustada ainult Jumala armastusest, sest segatult armastuse terwitusega ilmusid ka nähtawale kurjuse märgid. Terwe looduse pale näis olevat kaetud leinalooriga, ta tumenes saatana tegewuse all nii, et inimene ei juutnud enam kauemini lugeda dieti looduse terwitusi.

Ühes needusega looduse ilmes, muutus ka inimese jüda. Walides ise oma eluteed, awas Nadam ühes sellega patu- ja wiletsusejõe wärawad lugematutele miljonitele järeletulijatele. Mõrkuse ja iseene se õigeks mõistmise waim sundisid teda mitte äratundma oma sõnakuulmatuse põhjust; seesama waim näitas ennast ka Nadama laste seas. Juba wäheste aastate jooksul oli inimhugu omandanud isiklikud ilmawaated, sammudes ise-iseiswalt oma teerada. Jumal oli unustatud peaaegu täiesti. Omas jüdamekurjuses asetask inime omad isiklikud waated ja põhjused üle terwe looduse tegewuskäigu. Petetud kõig wõimsa saatana kawalate tegude läbi, tegi inimese tarfus omad waleotsused, kirjeldades terwet looduse riiki.

Kui kerge oli inimese abitul mõistusel tulla wale otsusele, kui ta uuris looduse seadusi! Nähes looduses ainult paendimata kooskõlatut sünnimustiftu, oli inimene walmis tõekstunnistama, et looduse jõud tegutseswad iseene seist. Nii hakkas ta uskuma looduse jõudude wägewuse, kui mingi iseolemasolewa jõu sisse. Ta unustas, et ei ole olemas ühtki seadust, pääle selle ainia, milles ilmutab end Seaduseandja enese tahtmine. Ta unustas, et pole olemas ühtki isetäidesaatwat jõudu, waid, et loodus wajab ise midagit, mis on wäljaspool tema määrusi. Oma pöörases pimeduses asetask inime ne looduse jõud Jumala omaduste asemele, seega on looduse jõud jumaldatud ja tehtud sarnaseks Jumalale.

Wale lõpuotsus.

Ülendades looduse seadusi jumalikule alusele, unustades samal ajal kurjade waimude kaastege wust looduse seaduste kontrollimisel, teeb inimene waleotusi kõigi kohta, mida ta näeb enese ümber. Ta ekkib wahet tegemises hea ja kurja wahel. Surm ja tõdunemine meie ümber, on saanud tun nustatud iihediguslikeks eluga, rõõmudega, õnd susega. Meie saame wale otuse, kui waatleme oma wahetorda eluga ja selle ülesannetega. Lan gewad lehed ei tuleta enam meele Adamat. Meie oleme nende warisemisega nii harjunud, et peame seda isene seist mõistetawaks, — loomulikuks. Meie elame keset surma, oleme palju kaotanud omast õudsest hirmust surma tegude juures, meie oleme rahul kõigiga siin kurjas maailmas. Meie ei tee wähematki jõupingutust, et walmistada enestele paremat eluasjet.

Kui kaugele oleme läinud ära sellest päewast, kui ford ejimesed langewad lehed hirmu ja õud suse wärinaid sünnitaskid meie algwanemate jüda metes, kui nad õnnetumad olid sünnitud lahkuma Eedeni-aiast! . . .

Witte ainult oma enese jõul ei pidanud ini mene wastu panema waenlase ekkitamistele, waid neile sai antud töötus, et Seeme peab saama jaa detud, kes peab rõhuma mao pea ja wõimalikult ära märkima tema kurjad teod. Kui inimene usus pihiab omandada kõiki neid Jumala töötusi, siis ilmub tema elus uus jõud. See jõud peab temale olema walguks, mis teda juhik elu ülesannete õigele seletusele ja arusaamisele.

Paljude aastasadade jooksul on see jumalik waimustus olnud inimesele kõrgeks walgu se teenäitajaks ja juhiks. Paljude pihiade meeste läbi, kes olid waimustatud kõnelema nii, kuis juhik neid Jumala Waim, tuli alla meie juure, pihi Jumala Sõna, see sai teada antud inimestele kõi gil aegadel. Jumala Sõnas on meil kõsine seletus meie wahetõrrast elufühimuste ja ülesannete juhtes. See jumalik tarfus, mis meile on antud, on alati olnud kaitieks inimeste wale teaduste ja leiduste wastu.

Lehed langewad ifka edaji, sest kõigilpool näeme meie pattu, surma ning wiletsust. Seadus on segatud kurjusega, elu ja surm käiwad käsikäes. Me näeme oma ümbruses kohutawa tõsijusega patu hirmsaid järeldusi. Terwe loodus jutustab meile mitte ainult armastusest ning õndsusest, waid samuti ka kurjusest ja tema järeldustest.

Tormides ja weeuputusetes, ofastes ja ohafates, katkudes ja haiguitiünnitawates idudes, näeme meie waenlase tööd. Jumalalapsele kõnelewad need langewad lehed hoiatawalt. Nad waimustawad teda juuremale truudusele, hoiawad tagasi uhsest enese-lugupidamisest. Nad loowad temas ihaldust selle ilusa päewa järele, kus kõik needused saawad ära pihihitud, ja kus kõik loodus peab uuesti sarama nii, kui see oli ennem, oma paradiiskius aus.

Lueaegne spiritism aja- märgina.

(Lõpp.)

Misjuguft kasu ja edu annab nende tegewus maailmale? Ei mingijuguft. Kuid siiski, eitades sarnaseid spiritistlike imede seletusi, mis on nii üldiselt omaks wõetud laialdaste rahwahulkade poolt, wõtame seega oma peale teatud kohustused. Meie, kes me samal ajal usume ja kinnitame nende imede olemasolu, oleme kohustatud andma nende ebajasetuste asemele uued, enam tõenäolisemad, usutawamad ja järeleproowitud seletused.

Asjatu otjimine.

Etiteks on piibliusklifikul ilmaaegne oodata sur-
nuteriigist endast selgitust kõifide nende imede kohta,
mis ilmuvad spiritistilistel istangutel. Piibel
tõendab ju awalikult: „Sest need, kes elus on, tea-
wad, et nad peavad surema, aga surnud, ei
need tea midagi, ja ei ole neil enam siin ühtegi pal-
ka, sest nende mälestus unustatakse ära.“

„Nende armastus, niihästi kui nende wihtamine,
ne, ka nende kahetsimine on ju kadunud, ja neil
ei ole elades ühtegi osa enam ei ühestki asjast, mis
päikele all tehakse.“ Roquja 9, 5. 6. Peale selle:

ma neid, kes on tegewad spiritistilistes ilmutustes.
Teateid niisuguste teadmistega warustatud inglite
ijeloomu kui ka nende wõimu kohta saawutame Su-
mala sõnast. Omal ajal olid kõik inglid pühad ja
õiglased waimud. Nad olid Sumalast määratud
hoollitsemata kõifide tema loodolewuste eest. „Eks
nemad kõik ole teenijad waimud, wäljaläkitatud
nende teenistuseks, kes õnnistuse peawad pärima.“
Ebr. 1, 14. „Sa inglitest ütleb tema: Ta teeb oma
inglid waimudeks ja oma teenrid tuleleefideks.“
Ebr. 1, 7.

Ingliite loomulikud wõimed on kohutawad. Il-
mutamise raamatus loeme ingliteft, kellel on wõi-

Spiritistid ootawad teateld waimude ilmaft.

„Ärge lootke mitte wüirstide peale, ega muu in-
meje lapse peale, kelle käes ep ole abi.“ „Kui tema
waim wälja läheb, siis läheb ta jälle oma mulda;
selsamal päewal lähewad tema kõrged mõtted huf-
ka.“ Saul 146, 3. 4.

Nii peame siis nende imede otjustamisel pööra-
ma ükskõik kelle poole, aga kindlasti mitte surnute
poole.

Minult elawad olewused wõiwad meile was-
tufe anda. Need olewused on inglid — nii lange-
matud kui langemud inglid. On olemas miriaadid
waimusid, pühajid ja kurje. Ühedel nendeft on pii-
ramatu jõud heategemiseks, kuna teistel on kohutaw
jõud teha kurja. Nende wiimaste seast peame otfi-

mus tule üle ja wee üle. Olles warustatud piira-
matute teadmistega keemia seadustes, omades see-
läbi niisuguse suure wäe ja jõu, on neil seega kõik
wõimalik. Looduseelementide muutmine, mis in-
mesel arusaamatu ja wõimatu, on neil kui kõrgemil
olewusel, loomulikult wõimalik.

Ükski teaduseharu pole warjatud nende inglite-
waimude eest. Nende mõistus on palju ülem, kui
ühelgi inimolewusel.

Kui nüüd oletada, et pühad inglid oleksid need
waimud keda spiritistilistel istangutel ettefututakse
ja kes kõifuguste jalaja märguannete läbi inimes-
tele nende küsimuste pääle wastawad, siis oleks see
(Järg lht. 45.)

Kas kristlik usk

Kui me jälgime ajalehti ja juhime tähelepanu „kristlikkude“ kultuurilinnade päewajäändmustele, ühtlasi uurides algkristiuse seisukorda, siis tekib tahtmatult küsimus, mida ka filosoof Cuden on walinud oma raamatu päälkirjaks: „Kas me oleme veel kristlased?“

Kas ei ole need meie silmakirjaliku kultuurelu wiletsad väljendused Kristuse õpetusest? Suurem jagu kultuurrahwaid nimetawad end kristlasteks. Kui ristiusk pole toonud midagi positiivsemat kui neid jäänuseid praegusel kujul, miks ei kõrvaldata siis teda, et võimaldada teed mõjuwamale religioonile? Mõtledad inimesed esitawad neid raskeid küsimusi ja neil on tõesti ka õigus. Wabameelsed ja ristiusu wastased tunnewad häädmeelt jellest. Wöödunud maailmasõda teritab neid mõtteid veel enam. Kas ei ole igal pool samausulised ühiselt Jumalat palunud, kas ei ole iga rahwa sõjawäed lootnud Jumala abi pääle? Kas katoliikline Hispaania ei annud oma sõjawäge waimulikkude hoole, et relwi kirilikult sisse õnnistada, et laastamine seda hirmsam oleks? Kas ei oleks niisugusel korral kohasem rääkida ristiusu bankrotist, selle asemel et räägitakse mõidust?

Meie tänapäewa seltskondline elu on kahjulikus, moraalselt langenud olukorras. Tuleb küsida: On ristiusk selles süüdi? — Ei, iialgi mitte! Ka mitte maailmasõjas ega teistes kuritöödes. Mis on siis üldse ristiusk? „Kui nüüd sellepärast igal pool uuritakse ja küsitakse: „Mis on ristiusk?“, siis peame wastama sellele: Ristiusku tuleb nii wõtta, nagu seda Kristus on wõtnud ja et see oleks võimalik, peame ainult tema sõnale tähelepanu kinkima ja mitte muule.“ (Prof. Silt, Das Evangelium Jesu Christi, Iht. 7.) Selle kõrge mõtte juures peab iga wastuõhitud laiwuse nool tagasi pöökama. Bernard Shaw, tuntud skeptiker, pidi Kristusest rääkides tunnustama: „See mees ei ole teinud wiga üheski asjas.“ Ernest Renan, üks Prantsuse kriitikuid, arwab isegi: „Jeesus on igas asjas ainuke, ja ledagi ei ole temaga wõrrelda.“ Wõib tulla midagi enneolematut tulewikus, kuid Jeesust ei wõida see mitte.“

Kuigi mitte usklikuna, Goethe selgitab tõelise asjaolu: „Waimline kultuur wõib areneda, loodusfeteadus wõib igakülgselt põhjalikumaks saada ja inimese filmapiir wõib laieneda, nagu ta tahab — aga ristiusu tõelise kultuuri kõrgusest, mida walgustab ewangeelium, ei saa see mitte üle.“

Mitte Kristus ega ristiusk, waid tänapäewa kristlased on üle elanud bankroti ja seda ka õigusega, sest nagu Silt irooniliselt väljendab, „me oleme palju pühamad kui Kristus ise.“ Kristlase nime mõeldakse ära teenida palja kirikuskäimise

piihapäewiti. „Paljude kirikuskäimine on ainult kombe täitmine, millega nad üks kord nädalas käiwad nagu Jumalale endast elumärki andmas.“ „Paljud alatised kirikuskäijad teewad wastupidi jellele, mida neile on õpetatud; neil on enam huwi tema maalitud piltide kohta, kui tema õpetuse wastu. Ja kui nende põlwed ja huuled on wäsinud mingi mõlise kombe täitmiseft, siis nad arwawad enda õigeks saanud olemat.“ (Papini, Lebensgeschichte Christi, Iht. 27.).

„See on wäga imelik, et asi, millel kahetuhande

Algkristlased jätsid ennem eneste elu, kui

aastane minewik, millega on tegemist teinud suuromad õpetajatest ja kirjanikkudest ja veel nüüd suurte wahendite ja jõupingutustega kantakse üle ookeanide ja kuulutatakse neile, kes seda veel ei tunne, tema omas ümbruses ja kõige haritumate rahwaste hulgas mõõrats jääb. Kas me ei wõi öelda, et ristiusu mõju on kõige awalikum ja tuntum Euroopa riikides.“ (Prof. Silt.)

Pauluse otsus kahetuhande aasta eest jääb maksmaks: „Seepärast ei mõisteta nüüd mitte neid huffa, kes Jeesuse Kristuse sees on, kes ei käi liha järel, waid waimu järel.“ (Rom. 8, 1.)

Kristuse õpetust ei wõi wõtta iialgi nii, nagu inimestele sobib, waid ümberpöörduft; nii ta jääb kohaseks igal ajal ja mahub iga rahwuse waadetes-

on eluvõimas?

se. Laitmatu elu ja haiglastele inimkonnale kasulikkude eluviiside tingimus seisab ainult Kristuses, kuid meie kristlik maailm on end lahti raskunud temast paljudes asjades ja seisab temast eemal.

Milline hiilgaw paradüüs võiks meil olla, kui kõik, kes kristlase nime kannavad, avaldaksid ka Kristuse meelt, puhast ligimesearmastust, hääsoovilikkust lahkest ja osavõtlikkust kui nähtawat tegu!

„See religioon aitab wähe, mis seisab ainult pühapäewiti kirikuskäimises, ega tule ilmsiks igapäewases elus nii turul kui mujal.“ (Silty.)

oleksid ülestunud kristlikkudest põhimõtetest.

Ristiust pole midagi kaotanud ärawõitwast wäest, ainult temast osawõtjad on suuremalt osalt puudulikuks jäänud ja wajawad põhjalikku usupuhastust.“

Raskused usupuhastuse läbiwiimiseks jeespool kirikut.

Selle päälkirja all kirjutab Eucken: „Et ristiust enam on kui kiriklikud wormid, see teadmine oli meie uurimise tulemus.“ (Prof. Eucken, „Können wir noch Christen sein?“, lhf. 211. Üksikasjalikumalt puudutab ta kaht kiriklist organisatsioonide ja ta paljastab ainult mõned põhijooned. Katoliku usust rääkides ta ütleb: „Selles peitub ka teine hädadoht, nimelt, et kirik püüab omakasu ja oma asja

forras hoida ja teeb sellepärast oma wõimu laiendamise esimeseks ülesandeks, mis toob jeesmõisele elule tingimata kahju. Kiriklik komme jätab waju hingeisujorra eest hoolitsemise ja teenete ülihindamine läheb sellest mööda, mis inimesest jeesmiselt võiks saada.“ (Säälsamas, lhf. 215, 216.)

„Kes fainelt teeb ülewaate ajalooft, see ei saa tahelda selle üle, et kirikud tänapäew ei edenda usku, waid teewad sellele mitmekordsest kahju.“ „See ei ole mitte wastumeelne seletus, waid arwudes finnitatud tõeasi, et igal pool nende arm, kes pühenduwad kiriku teenistusole ja ka need, kes sellest elawalt oja wõtawad, kohutawalt langeb. (Säälsamas, lhf. 229.) Sellest kokkuvõtet tehes ta kirjutab:

„Riisugune lugu on tänapäewa kirifuga, sellepärast peab ristiustu pooldamine olema kiriku eitamises.“ Hoolimata terawatest ütelistest ta toonitab: „Meil ei ole jeesugune arusaamine mitte sellepärast, et me oleme kirifuga wastolus.“ (Säälsamas, lhf. 230.)

„Ristiust on ühele liig fitjarinnaline ja ei olewat loomulik, kuna teisel jälle liig wähe üleloomulik, mispärast pidawat teda humitawamaks tegema teosofia, okkultismi ja spiritismi abil.“ (Silty.)

„Usuteadus teeb aimamatast kaherordset kahju. Epiteks ta teeb moodsa hariduse kristlikuks ristiustuta, ilma et pruugib meelearanduse fitjast wärawat läbi minna, tehes seda ristiustulises keeles isefuguste uju mõistetega ilustatuna ja kounistatuna. Teisiks jäädwustab ta selles ühteliitmisel walelikul teel hingelised wastolud. Seft tema piüüded awalduwad öndsuksesaladuste äraseletamistes moodsa teaduse põhjal ja ei mitte sel teel, mis öndsuft siidametunnistuse sunnil wõimaldab.“ (Prof. Karl Scheel, Berlin, „Die trunfene Wissenchaft und ihr Erbe an die ewang. Kirche.“)

Paljudes ringfondades pooldatakse küll tingimata usupuhastuse wajakikkust ja piüütakse waju rahuldada tühja funkretismi (religioonisegamise) läbi.

Minu te parandamiseks.

Kui palju Kristuse waimu awaldub tänapäew inimeste tegudes? Pole üldse! ütlewad mõned. Dmeti ta elab, kuigi wähestes inimestes, keda peetakse päälegi wõdrausulisteks ja kelle wastu igas paigas räägiatkse. Apt. 28, 22.

„Et Kristus oleks meie elus wägi, siis meie ei pea mitte rahule jääma traditsioonidega. Me peame pöörama algristiustu dokumentide juure, mis on apostlite tunnistused Jeesuseft,“ lhf. 34.

Ei aita weel, kui kuhjate mingisuguseid teadmisi Jumalast; ei ole küllalt, kui üles wõtta õigeid waateid lumastusplaanist, seft selle eest hoolitsetakse tänapäew usuteadlaste ringfondades. Wida meil läheb tarwis, ei ole mitte kiriklikud wormid ja kom-

bed ega teadmised usuteadusest, millega paljud rahuldumad. Ehtia ristiusu nõue on, et nimekristlastest jaaksid tegelikud kristlased. Ewangeelium ei nõua mitte dogmat waid isifu häätahtlikkust. Mitte rohkem uske ja waimulikke, waid enam piibelpõhimõtet ja Kristust. Kristlikkude põhimõtete läbielamine ei tohi jätta enam midagi soowida; ka piibli põhjenduse tühistamine usuõpetuses näitab selgeid jälgi, kuidas algkristline õpetus moodialt paganlikuks on muudetud. Ka suuremad põhjused, miks kristlik maailm on kaotanud Kristuse, on ainult sellest otjida, et piiblist on mindud eemale ja ainult kofkulapituid dogmade abil finni peetakse nii tähtsast nimest. Ewangeelium ei waja rohkem dogmasid, waid enam piiblit ja Kristust; sest mitte üksi kristlikkude põhimõtete läbielamine ei jäta palju soowida, waid ka usuõpetuslik piibli põhimõtete mõistmine owaldab selgeid jälgi sellest, kuidas algkristline õpetus moodialt paganlikuks on muudetud. Sügawale ulatuw põhjus, miks kristlik maailm on kaotanud Kristuse, on ainult sellest otjida, et nõndanimetatud „kristlased“ on end piibli põhimõtetest kõrwale pööranud ja et ainult kofkulapituid dogmade abil kristlase tähtsast nimest finni peetakse. Ewangeelium ei tohi meile mitte ainult teatud mõteworniks jääda, ilma kõrgeima wäärtuseta, waid see peab meile olema Jumala sõnaks, jahwiks meie haigele südamele ja päästerõngaks wajuwal laewal.

Paljud on küll piibli Kristuse ja tema selge õpetuse kaotanud, sagedasti endalegi teadmatult, ja käiwad süüõnakoõpetuste usuteed, mida juba nende wanemadki käinud. Ei mõelda üldse laiemalt sellesse, ja arwatakse end kindlal uhualusel seiswat. Minult asjalik ja täpne piiblik õpustamine näitab selle õpetusehituse wilddust ja puudulikust. Siin ja seal ei ole aga Kristus siiski kadunud; ta mõid teda weel täna leida. Ta ootab weel täna ja koputab südameweise ees. Kas ta amad temale uske?

Ludwig Martin.

Musioonid ja tõelikkus.

Ei ole palju teisi jarnaseid elunähteid, mis nii sagedasti ette tulewad, kui pettumus. Pettumus on igapäewane asi maapäälkses elus. Inimesed ja ümbrus petawad meid, samuti nagu meie ise walmistame pettumust teistele.

Me kohtame inimesi, me näeme asju ja seome neid oma ootustega, mis ei lähe täide ehk see täideminek sünnib teisiti kui me mõtlesime.

Me täidame oma südamelootustega, mis peaksid tegema meie igapäewase elu rõõmsamaks. Me sünnitame mõtteid hiilgawate eesfihtidega. Meie meeled kujundawad wäiwirikkaid pilte, mille poole me lootes püüame. Kuid pettumus asetab tihti oodatud rõõmu.

Kuigi möödnud aegade ajalugu ja elu selgita-

wad inimeste waigistamatuid igatsusi ja täidemine-mata soowe, on wiimased siiski ette ilmunud ka olewikus õndusjuetunnet awaldades.

Inimesed fiirestawad ja neid fantasje edasi arwuta soowide ülejutusel kogu elupäewad. „Walgalseisimine on tagasiminef“, öeldakse lohutuseks. Inimene ei saa hingata, puhata ja järele mõelda, kui ta lasseb end edasi kanda ajawoolul.

„Elu on nii lühike, sellepärast peab kahetordist elama!“ Nii seletab ajawaim. Kuid mida enam „elatakse“, seda lühemaks ja tähtsusetuks jääb elu. Elatakse, kuid ei saada elutargaks. Süüsimus elu mõttest on meie ajal liig igaw. Näeb isegi juba palju tarwilist tööd tegemata. Wiidatakse ilmaaegu palju aega.

Kuid ometi on olemas see süüsimus. Ta seisab kui kalju ajameres. Paljud mõtewood murduwad tema juures. Mõtted ja waated, soowid ja nõudmised kaawad tema abil elawamaks.

Mõik ajajärgud, seisused ja usud on uurinud ja uurinud weelgi, mis on elu mõte ja igakuks on leidnud iseluguse wastuse. Me teeme lühikesel ülewaate nende tulemusist.

Piibli esimese raamatu järele Jumal lõi inimese, et ta walitseks maad ja kõike, mis on tema pääl ja tema sees, talitades targalt ja kasulikult.

Kreeka mõttetark Sokrates ütleb kofkumõttes: „Elu on haigus, surm on paranemine.“ — Calderon, Hispania draamafirjanik, hindab elu „ainult kui unenägu“. — Teised jälle: „Elu on rumalus“, „ta on mõitlus, millel pole mõitu.“

Kuidas elu sellelgi on wälja paistnud, misfuguse otjuse on keegi teinud, seda awaldawad need ütelsused. Milline jumma wastolulistest tulemustest! Kui walusalt annab end tunda see inimese waimutöö selginematus!

Kui palju oleme ka meie wahete-wahel oma elupäewil seisatanud ja endalt küsinud „kust kohalt?“ ja „kuhu?“ ja kas on see süüsimus toonud tulu? Kas ei ole wastumeelsed tunded, wälised mõjud meie selget waadet tumestanud? Eks me ei ole pidanud edasi astuma ilma täiesti küpsede teadmistega oma ajast?

Kui me järele uurime ootamatuid sündumisi ja kui me püüame ühendada oma waateid sellega, isegi siis tärfab harwa arusaamine süüsimusest: „Wispärast just nii, nagu ta on?“

Uhuustatakse sõnaga „ideaal“. Suhtub nii tihti, et inimesed „ideaalidele“ järele lähewad, mis on ainult ettefujutusel ideaalid, kuid tõelised sündmused käiwad ise rada ja on pettumuste allikaks. Elunähetega harjudes on inimesed jäänud igapäewaseks. Nii mõnigi toob ellu ifka enam kibeidust ja waenu, wihkamsist ja kurbust, sest et ta ise end põlgab ja end wääriliseks ei pea ja sellega ta kõrwaldab ise olufordade hüwed, milles ta elab.

Kui tihti alahinnatakse hingelisi tegureid, rõõmu ja kannatust. Paljude inimeste wiga seisab selles, et nad ei ole küllalt tänuilikkud selle eest, mida elu tahab neile anda ja on annud. Nad mõtlewad

ainult sellele, mida ta neile fitjendab. Neil võiks olla nii palju rõõmu, nad võiksid olla nii õnnelikud, kui nad läbielu väärtust, olgu rõõm ehk kannatus, walgele tootjil ja sellest kasu saaksid. On olemas üks kannatuse aste, mis on nii ülem, mis on Jumalast, et me kannatust sugugi niisugusena ei tunne, vaid tänuhulka selle järele käed väljasiirutame, sest need on teinud meid seesmiselt õnnelikuks.

Kui me nii tuleksime eluhindamises teadvusele, siis oleksime väärikas ühiskondlikult tõusma, ja ära tundma, mis on wale ja tihti pettumus ning mis on terve, põhjendatud tõsiasi. Olevik on üles seadnud palju teenäitajaid, mis peavad juhutama ainult hääkskiidetud eesmärkidele. Mõned näitavad teed rikkusele ja võimule, mõned väljapaistvusele, aule ja kõrgele ametile. Igal pool ülistatakse teadust, kui ülimalt inimkonna wara. Ajawaim näi-

näivad meile õnne toovat, waid tõelikkusele, läbi-proovituks. Näiline ainult petab.

Mida inimesed juba wanast ajast on wäljamoelnud, tuli ja läks kehtwas muutmises. Ainult wähe asju on püsima jäänud. Käesolew aeg on jelles weel enam jilmapaistwamaks saanud. Asi, millel täna teatud wäärtus, trumbatakse homme üle ja ülehommel ei ole jeda enam üldse olemas. Mida täna ülistatakse, jeda homme tehakse juba maha. Iffa ja jälle tulewad esile uued maailma- ja inimloo lunastamise ja õnnelikustegemise unistused, mängides weiderdaja osa fergeuslikkude inimestega. Tõeline on ainult see, mis iffa muutmatuks jääb, mis ei ole esileilmunud aja muutlikkusest. Tõeline on jumalik. Tõeline on Jumala sõna, piibel.

Põlatud ja walestimõistetud, halbaks pandud ja wihatud ning tagasijutatud waleprohwetite poolt

Miljonid tormawad maise au ja lõbude tagaajamisel elufuristiftu.

tab meelitawaid teid, mis fergetenä otutuwad, millel inimene wõib mõnufalt rännata waheldusest waheldusse ja rõõmuft rõõmu.

Kui fagedasti inimesed peawad läbi elama, et selle tee fättendaw hülgus ei ole muud kui pettumus, unistus ja illusioonid, mis niifama kiiresti kaowad, kui esile ilmufid, jättes järele waid õudse rahuldamatuse tunde. „Mis fätendab, on ainult iirikene, mis paistab, see on igawene.“ See on häa mõõdupuu meie elus. Tõeline häädus ei pea mitte fätendama, waid paistma! Inimelu, tõsine inimelu ei koosne mitte lõbustustungift ega maitsemisihast. Kas lõbustamine waigistab igatsust armastuse ja truuduse järele, kombelise wäärtuse järele, wõi kas wõib mingi asi asetada neid ülimald eluwarandufi, millistega häa Jumal ja Looja on rikastanud elu? Kas see õpetab meid walitsema isenele üle? Kas see teeb meid tugewaks wõitluses firdede wastu, mis huffumisele wiiwad? Kas see julgustab meid maailma hädas?

Kõik need teed, mis ajawaim näitab ja pakub, ei wii meid sinna, kuhu igatseme. Sellele teele, kuhu meie püüame, kuulub rahu, seesmine rahu, õnnelikkus ja jumalik rõõm. Rõõm, mis mitte selleks ei tule, et minna ja meid pettunutena maha jätta. See ei toetu mitte illusioonidele, mis ainult

on piibel weel tänagi meie ees wõidurikas oma wäärtuse ja tõe muutmata oleku läbi.

Woolates kõige puhtamast allikast, tahab see eluweji tungida meie hingesse, ja meid äratada tugewale, jumalikule elule. See tahab meid täita rõõmuga, mis on tõeline ja millist ei wõi meist keegi riisuda.

Tõelik tarkus on kää usklikult selle teenäitaja järele, hoides eemale unistustest ja inimliku tarkuse sünnitustest, pidades kinni sellest, kes on Eluandja ja ka tõsise elutee juhataja, sest ainult sellel teel jõuame isamajasse, meie hinge kodumaale.

Siis me elame tõelikkuses ja täidame selle tõelikkuse adventus, milline ewangeliumi taoliselt kuldse niidina läbi piibli ulatub ja mis ka meie waeft elu wõib rikastada; rikastada ja õnnelikuks teha Jumalas, selle juure me reifime.

F. Dentfer.

„Stabod“.

(Lõpp)

Milline ajaloo iroonia? Reformatsioon algas protestiga Nooma wastu, et see piiblit maha rühub, ning wõitles selle eest, et piiblit rahwale anda, aga pärast kritiseeriwad piiblit niitõrd, et täna-

päew katoliiklastel on waja protesteerida protestantide vastu. Skabod! Au on läinud protestantismist.

17. aastajal tuimub reformatiooni liikumine. Zäreljätmatud dogmade, kirikuõpetuste tülid kehtsid protestantlaste wahel edasi. Riieldi õige usu ja õpetuse pärast. Selle ajajärgu teoloogide mõtete järgi ei tulnud õige kristlase tundemärke mitte pühast elust, häädest tegudest ega õilsast iseloomust otsida, waid ainult õigest õpetusest ja usutunnistusest. Seda ajajärku kutsutakse ajaloo ortodoksi või õigeusu ajajärguks. Sarnane waade tegi protestandid kergemeelseiks ja pääliskaudseiks. Aga ei puudunud ka nende hulgas mehi, kes laitsid sarnaseid waateid ja nõudsid õiget kristlikku elu. See ajajärk on iseloomustatud Joh. ilm. 3,4: „Ometi on sul pisut nimesid, kes ei ole oma riideid (s. t. eneste elu) roojaseks teinud.“ Need nimesed on püsima jäänud kiriku ja maailma ajaloo; nad on sellele ajajärgule eneste isikliku templi wajutanud, nad töid ristiusku uue terve woolu alguse. Need mehed olid August Herman Franke, Jakob Spence, Johan Arndt ja teised. Nendega algab pietismi ajajärk Saksamaal. August Herman Franke oli teoloogia professor Leipzgis, kus ta kui lektor oli austatud, kuid ta ei rahuldunud üksi ettelugemistega. Ülikooli kirikus esines ta tuliste jutlustega. Tema siht oli enese ümber tõsiheid ning õigeid kristlasi koondada. Ta mõistis awalikult hukka ükskõiksuse ja tuimuse kristlase elus. Ta õpetas, et usutunnistus ei wõi meid päästa, waid et õndsaks saamiseks on wajalik püha elu. Ta kuulutas uuestiõundimise ning patustpöörmise wajadust. Ta tahtis asutada sarnase koguduse. Sarnane idee meeldis paljudele, kuid selle eest wihkasid teda tema kolleegid, ülikooli professorid, ning hakkasid teda isegi taga kiusama. Franke oli sunnitud Leipzigi maha jätma. Leipzigist läks ta Halle linna, ning siin pani ta aluse uuele ülikoolile, milline sai ärkamisliikumise keskpunktiks. Frankel ei ole üksi teeneid teoloogia alal, waid ta töi ka pedagoogikasse uusi teid. Tema eesmärk oli haridust ka lihtjate töolistele kätte saadawaks teha. Ta on rahwakoole põhjendaja Saksamaal. Franke asutas Halles waestelaste warjupaiga, mis kujunes hiljem suureks filantroopiliseks asutuseks. See töö püsib weel tänapäew usu mälestusambana. Franke printsiip oli, et usk peab näituma tegudes. Pääle selle awas Franke weel skaujateini piibliselt. Siin oli koht, kus misjoni waim leidis asupaiga ning kust ta edasi lewines.

Weel laiaulatuslikuma tööga algas krahw Zinzendorf. Ta asutas wennaste kogudusi, milliseid kutsuti ka hernhuutlasteks. Ta rändas mitmesuguseil mail, ka meie kodumaal. Ta töi eesti rahwale raschel pärisorjuse ajal uut lootust ning tegi rõhutatud orjale wäljakannatamamaks, istutades rõhutatud jüdameisse parema tulewiku lootust. Talupojad tulid palmemajadesse kokku ning otsisid lihtja

ewangeeliumi juures hingele sojutust. Kuid see, eneseist mõistetawalt, ei meeldinud mõisnikkudele ega õpetajatele, kes olid tol ajal mõisnikkude mõju all. Õpetajad nägid palmemendades kardetawaid mõistlejaid. Nad nägid, kuidas inimesed tungisid palmemajadesse, aga kirikuskäijate read jäid ifka harwemaks. Waimulikud äsjitajad üles paruneid süütute hernhuutlaste vastu. Walitsew kiriku „waimumõõd“ oli tol ajal kahjuks kuppapiits. Kuid waatamata kiriku tagakuulajamisele kaswas wennastekoguduse liikumine jõudsalt. Selle liikumise siht oli näidata oma usku armastus-tegudes. Nende armastuses oli tõeline misjoniwaim. Nemat olid need, kes alustasid aktiivselt paganate misjontööga. Nõnda oli siis pietismi ja wennastekoguduse mottoks: usk ja armastuse teod.

Samajugust woolu wõime ka Inglismaal tähele panna. Inglismaa töolistemasje hakkasid wennad Wesley'd ja Whitefield liigutama. Need mehed on metodismi liikumise isad. Nad nõudsid kristlastelt uuestiõundi, pattudest pöörmist, püha, kristlikku elu, armastus-tegusi, palweelu, tõstist piibliuurimist ning korralikku kristlikkude koosolekute külastamist. Joks, kwakerismi alustaja, mõitles tarretanud kiriku siseseadete vastu, ta heitis ära kõik jumalateenistuse wormid ja kombes. Riigikirikus nägi ta Paabelit ning Kristuse wastast. Selle liikumise kutsus wälja kindlasti kuuw, wormilik ning elutu kiriku jumalateenistus. Ta toonitas, et pühawaim peab juhatajaks olema ning et Jumala waim ei ole inimlikkude wormide külge köidetud, waid et ta töötab wabalt ning kuidas talle meeldib. Walitsew kirik juhtus sellesse liikumisesse wäga waenulijelt. Kodumaal tagakuulajad otsisid nad enestele uut isamaad. Nende pilgud pöördusid Ameerika poole ning paljud asusid uuele maale. William Penn sai juure maa-ala Delaware jõe ääres, mis kutsuti Pennsylvaniaks, Penni metsaks. Siin asutas ta 1683. aastal Filadelfia linna. Asutades jeda linna, tahtis ta asupaika soetada kõigile tagakuulajatele ning rõhutuile, kes eneste tõekspidamiste tõttu kodumaalt pidid lahkuma. Ta mõtles, et neil on sääl wõimalik sõpruses ning armastuses elada. Seda ajajärku kutsutakse piiblik Filadelfiaks, s. t. wennade armastuse ajajärguks.

Kuid misjogusesse seijuforda on tänapäew need mitmesugused kogudused jõudnud. Metodisti ja baptisti kogudused, eriti Ameerikas, on täiesti ilmalikkudeks muutunud. Liberalism, ilmaikkus, usmatumus ja materjalism on tugevasti nende ridadesse tunginud. Ameerika kirikud korraldamad halle, bajaare ja teatreid. Kas ei pea siin hüüdma Skabod, au on lahkunud, olgugi küll et need liikumised algasid protestiga nimekristlaste vastu ning nõudsid uut elu ja sõnakuulmist Jumala käskude vastu. Nad olid weendunud, et usk tegudeta on eluta. Kuid tänapäew õpetawad nende liikumiste juhid teisiti. Metodistide ja baptis-

tide motto on tänapäew: uif! uif! ja ainult uif! Käskudest ja sõnakuulmisest ei taha nad midagi kuulda ning isegi wihkawad igaiht, kes tänapäew kõneleb Jumala käsu ja sõnakuulmisest. Kui kaugele on nad endisest teerajast kõrwale kaldunud! Kuulgem, mida metodismi isa John Wesley ütleb Jumala käskude kohta: „Ma tahan kõigepealt tähelepanu juhtida kõlbluskäsu päritolule, mida tihti kutsutakse lihtjast käsuks. Ta ei ole pärit mitte Moosese ajast, nagu mõned jeda mõtlewad. Noa kuulutas teda kaua enne Kristust ning Enok hoidis teda weel wanemal ajal oma filmade ees. Me wõime minna weel kaugemale wanašje aega, isegi maailma loomiseni, aegadeni, mis on inimestel üldse teadmata, kuid mis kahtlemata on igawestesse ramatutesse kirjutatud, kui hommikutähed üheskoos hõiskasid selle järgi, kui see oli loodud.

Jumala käjud (ma kõnele inimlikult) on tema jumaliku ijeloomu väljendus, osa tema jumalikust loomusest. See on igawese Jumala kõige ilusam töö, tema juure tarfusse kõige hiilgawam teatawastegemine, see on kõige kõrgema nägematu au. See on keerubite ja seerawite ning kogu taewaste hulka rööm ning iga arusaaja uskliku ja hästiõpetatud Jumala laps ja rööm. Sellepärast ei wõi ma ühtegi filmapilku käsuta läbi saada, niijamuti kui ma ei wõi ilma Kristuseta läbi saada, sest ma jaan aru, et mul on niisama wajalik ühendust hoida Kristusega, kui tarwilik mul on, et ta mind oma juure tõmbaks. Kuri ning truudusetu jüda lahku lohe elawast Jumalast. Käif juhib mind Kristuse juure ning Kristus käsu juure. Ühest küljest käsu kõrgus ja jõgawus sunnivad mind offima Jumala armastust Kristuses. Teisest küljest Jumala armastus Kristuses teeb mulle käsu kullast ja kalliskiwidest kallimaks.“

Usklikul Jumala lapsel muutub jüda soojaks, luges neid waimu ning jõudu sijaldawaid tõejõnu. Kõigile sellele wõime ainult aamen öelda. Kuid mis teewad tänapäew Wesley järeltulijad? Nad heidawad käjud ära ning tahawad olla kristlased ainult usu ja armu läbi.

Weel lõpuks Spurgeoni, kõige juurema ning tähelepanuwäärsema baptisti jutlustaja väljendus Issanda käsu üle: „Teisest küljest on inimesi, kes seisawad käsu wastu ning ütlevad, et õndjaks jaawat ainult armu läbi ning käsu üle astudes tõendawad nad, et see kui elu põhimõte ei ole neile enam maksew. Need inimesed küsiwad: „Mis pean ma käjuga tegema?“ ning sellepärast wistawad ta usse taha, kui wana toamööbli, kõlbulik ainult weel puuks...“

On õigus, et käif ei wõi päästa, kuid ka see on õigus, et käif on kõige suurem, mis Jumal meile on annud ning et see wäärrib kõige suuremat austamist ning on äärmiselt wajalik, sellepärast et Jumal jeda tarwitab oma etteseatud eesmärgiks.“

Kui selge ning wägew on selle Jumala mehe

tunnistus käsu üle. Ta ütleb, et „käif on kõige suurem, mis Jumal meile on annud.“ Kas ei ole see imeilik? Kuid mida õpetawad ning kuulutawad tänapäew tema järeltulijad ning jingrid. Õtjewastupidist. Nad heidawad käsu kui wana kõlbmatu asja ära. Ohtes peab üttema: Skabod!

Sõda kõiki tähele pannes peab küsima, kas on üldse au ristiusust lahkunud? Kas ei ole kedagi enam, kes hoolitses Jumala õiguse eest ning kuulaks tema käste. Eliasle näis omal ajal, et tema on weel üksi järele jäänud, kes seisab Jehowa ees. Aga Issand ütles: „Sina ei ole mitte üksi; mul on weel seitse tuhat nime, kes ei ole eneste põlwi Paali ees kumardanud.“ Samuti on see ka meie päiwil. Jumalal on rahwast kõikide rahwaste ja konfessioonide hulgas. Aga ta tahab neid oma igawese ewangeeliumi lipu alla koguda. Apostel Johannes nägi ilmutuses imeliku kolmekordse ingliskuulutuse, mis kantakse kõikidele rahwastele, keeltele ja jugharudele, Jlm. r. 14,6—12.

Selle kuulutuse läbi kutsub Issand üles kõiki õigeid langenud Paabelit maha jätma ning ewangeeliumi ja käsu poole pöörama. Ta nägi rahwast, kes on maha jätnud ilmaliku kristluse, kes wõitleb antikristliku wõimu wastu, ning kelle ijeloomule oli kirjutatud Jumala nimi. Neid arapäästetud Jumala lapsi ijeloomustab ta jarnastena, kellel on pühade kannatus, kes peawad Jumala käste ning Jeesuse usku. See kogudus, kes on oma lipule kirjutanud, Jumala käjud ning Jeesuse usk, ei ela Skabodi läbi. Johannes nägi neid wõitjatena ning kuulis nende wõidulaule. Jlm. 15.

Kallis lugeja, wali täna omale parem oja: wõit ja au! Aga tea, et tee aule on sõnakuulmisete. „Õndjad on need, kes tema käsuõnade järele teewad, et neil wõiks meelewaid olla elupuust jüüta, ja nemad wõiksid wärawaist linna minna.“ Joh. ilm. 22,14.

Sõnakuulmatuse läbi Skabodi juure ja sõnakuulmise läbi au juure.

Uueaegne spiritilism ajamärgina.

(Alguis lht. 38).

Küll kõige suurem Jumala saadikute teotamine. Ei wõi ju ometi taewalikke olemusi inimliku uudishimu orjadeks teha. Meil ei jää teigi olemusi üle, kui ainult langenud inglid. On olemas miriaadid inglid, kes tõstsid mäsju Jumala wastu juba enne inimese patulangemist.

Nende suur juht Lucifer, kes alustas sõda Kristuse ja Tema inglite wastu, wõideti ära.

Need langenud inglid olid kõik algul kaetud taewaliku headuse walgusega, kuid praegu on nad muutunud walelikkudeks. Nad on ööd kui päewad walmel, et wõrgutada ja lõksu püüda terwet inimesi maapeal. Spiritualismi õpetuse on oma kätte haaranud terwe see petiste sõjawägi, sest siin leidis nad kõige paremaid soodustusi oma tegutsemiseks;

See vastab nende kawatjustele. See vastab inimese loomulikule soovile otsida tõe, kuid jellega on ka ühendatud seadusetu undishimu kõige selle kohta, mis on keelatud. Et inglid on huvitatud ja aitamad kaasa kõigis inimeste maapäälsetes asjus, selle kohta loeme piiblist palju lugusid. Sää! leiame, et inglid fõndisid maapeal inimeste keskel, sõid ja kõnelesid inimestega.

Kui kerge on nüüd meil aru saada, et need kurjad olemused, kes kõik on varustatud sarnaste kõrgemate teadmistega, tugeva võimega, võivad olla äärmiselt kardetavad. Nende võimuis, segada endid inimese igapäevastesse asjadesse, võimaldab neile moonutada endid täielikult just nendeks olemusteks, keda nad soovivad järele aimata. See oleks kõige loomulikum plaan kurjade inglite tegutsemiseks. Nende juurim eesmärk on püüda kõigutada petetud inimese usku Jumala ning Tema püha sõna sisse, mis õpetab tõe meilt lahkunud juurute saatuse kohta. Meie loeme: „Seis needsinatsjed on kurja waimude waimud, kes imetähti teewad kes wälja lähewad maa ja kõige maailma kuningate juure, neid kõigewägewama Jumala juureks päewaks jõtta koguma.“ Soanneje ilmut. 16, 14.

Nende ülesanne on valmistada ette inimeste südameid ja olu, neid ärarikkudes ja huffasaates, jelleks suuremaks pettuse tunniks, mida maailm üal on näinud — nimelt wiimsepäewa otjustawaks wiimseks lahinguks.

„Seepärast olge wäga rõõmjad, taewad, ja teie, kes nende sees elate. Sada neile, kes elawad maa ja mere pääl, sest et kurat teie juure maha on tulnud, ja temal on suur wiha, sest ta teab, et temal pisut aega on.“ Ilmut. 12, 12.

Niisugune on saatana wiimane juur pettusetöö. Tähtsam tema juurest ülesandest on, et ta võib ennast ümbermoonutada walguise inglisk, kui ta ilmub inimeste seas. Meie loeme:

„Ja see ei ole ime, sest jaatan ise teeb ennast walguise inglisk.“

„Seepärast ei ole see nii juur asi, et ka tema teenrid endid teewad, otsekui oleksid nemad õiguse teenrid, kelle ots peab olema nende tegude järele.“ 2. Kor. 11, 14, 15. Sellest näeme selgesti, et kõik walguise inglite näol tegutsimine piiblistawastasel teel, ei ole muud, kui saatanlik wõrgutus, Jumala äralunastamise töö ja inimese jäädawa saatuse walesti kujutamise.

Kui wäga tähtis on jellepärast piibli hoiatust tähele panna, mis ütleb: „Ja kui nemad wõtawad teie wastu õelda: „Küsiige pomisejate ja teadma-meeste käest, . . . kes iseeneses pomisewad, siis wastate: Eks rahwas ei pea oma Jumala käest küsima? Kas elawate eest peab juurute käest küsitama? Soidke küsijate ja tunnistajate poole; kui nemad ei räägi sedafinast sõna mõõda, siis nende sees ei ole walgust.“ Jes. 8, 19, 20. Pidagem seda meele ja käigem selle nõuande järele!

Kodufõldel.

Ena märgitud piibel.

(Järg.)

Juuretulnud küsija.

„Härra Anderson, Teie wabandate, et ma mõned minutid Teid kinni pean. See kõne sunnib mind Teie juure tulema, et Teie kätt juruda ja Teile oma lugupidamist awaldada.“

Härra Anderson ei tunnud rääkijat.

„Teie mind kuidugi ei tunne. Sellepärast lubage, et ma end Teile esitan; ma olen kohtunik Sherham Little Rocki linnast.“

„Do, teie olete see, kes eile härra Spauldingile küsimusi ette pani?“

„Jah olen. Mul hakkas küll häbi pärast, sest see paistis olevat mulle mitte kohane. Aga wadake, see, mis härra Spaulding ütles, liigutas mind, sest see tuletas meele mulle seda juhust, mis oli mõne aasta eest, kui ta esitas mulle kaebuse ihe teie koguduse liikme pühapäewa teotamise pärast.“

Hakkas eralduma üks ringkond niipea kui kohtunik algas rääkimist. Harold Wilson oli ka nende hulgas.

„Sel ajal,“ jatkas kohtunik edasi, „arwajin mina mõistwat kaebaja kannatamatuse waimu, mis minu arusaamise järele on Jeesuse Kristuse ewangeliumile wõõras asi. Kuid hoolimata sellest oluforrast noor kaebalune näitas oma ülalpidamisega kannatlikkust ja enesewalitsemiist. Ja kui ta end kaitstes, siis oli mul selge, et tema põhimõtted on ausad.“

„Kas ta sai karistatud, härra kohtunik,“ küsis üks juuresolija.

„Kahjuks ja. Kõju tähest oli üle astunud. Wannutatud mehed tunnistasid tema süüdlaseks ja ma olin sunnitud teda karistama. Aga mul oli wäga, wäga kahju. Emaletõukawast waimust wõis tunda nimekristlasi, kes teda süüdistasid ja selle suurtsugust waimu, keda süüdistati. Aga nüüd ma usun, et olen üles leidnud selle noormehe ülalpidamise saladuse. Tema südamis oli Kristus. Tal oli pikkmeel ja rahu, mis meile kõigile on wõõrad. Ja kui ma olin otjust teada andmas ja temalt küsisin, kas ta soovib weel midagi õelda, algas tema: „Härra kohtunik, ma tahan teid ja härrasid tunnistajaid tänada parajuse waimu pärast, mida üles näitasite kogu asjaarutamise keskel. Teil ei tarwitse tunda kahju, et olete sunnitud mind karistama. Sieti peaks meil kõigil kahju olema, et meie nihtluse seadused on mõnede seadustega raskendatud, mille pärast peawad kannatama ilmsüü tud ja õiglased kodanikud ja ma loodan, et warsti on aeg, kui meie riik ei tunnista enam maksuaks

jeda seadust, mis mind täna wanglasje jaadab. Ma võtan kohtuotjuse rõõmuga vastu, nagu kriitlase kohus. Ma tahan, et teil oleks teada, et mul on rahu südamel, mis on ülem kui mõistus; rahu, mis iga päevaga, mis ma pean mööda saatma trellide taga, selgemaks saab.“

Ma mõistjin tema wangi ja wangis ta juri. Ja sellest päevast tänase päevani on tema pilt mu filmi ees ja ma tahaksin teada, mis see oli, mis tegi teda niijuguks mehiks.“

„Gärra kohtunik, lubage mulle üks sõna. Ma mina olen leidnud seda rahu, mis oli sel noormehele,“ ütles Harald Wilson, „ja tõeliselt ma leidjin jeda siin laeval viibides. Ma olen leidnud selle hingamispäewa tões, mida täna ette toodi.“

„Noormees, ma ei kahtle teie sõnade üle. Kas teie ei ole seejama, kellel oli märgitud piibel, kas on tõsi?“

„Suht nii, ja ma palujin härra Andersoni, et ta täna loeks meile minu märgitud piiblist.“

Kohtunik Kershaw võttis raamatu ja lehitjes jeda, mille juures tema filmi tulid pisarad.

„Gärra Anderson,“ ütles tema, „see tuletab mulle meele lapsepõlwe aega, kui minu wanemad püüdsid õpetada mulle usuelu. Nagu teisedgi poisid, ma võtjin omaist rumalusest jeda liig fergelt, ja kui ma hakkasin endast arusaama, siis olid minu noorusaastad möödas; ja kooli lõpetades ja küpsustunnistuse saades, ma asusin kutsetööle Jumalata ja lootusetata. Minu kooliharidus oli selleks, et endisele uskmatusetele kindlat wormi anda ja nende aastate kestel ei ole ma harilikus kirikus ja selle õpetuses midagi näinud, mis minus oleks esile kutsunud muutuse.“

See mõte, mis minu ema mulle ütles mõned päewad enne oma surma, on mulle tihhti meele tulnud. Ta kutsus mind enda juure ja ütles: „Mu poeg, ma tean, et ma ei ole elanud mitte nii sulle eeskujuks, nagu ma oleks pidanud ja ja kahtled ristiusu üle. Aga kuigi ma ei tea millal sina ära tunned, et Jumala sõna on õige ja et on olemas neid, kes on tõendanud tema jumaliku algust. Ja see põhjustab sind andma oma südamel sellele, kelle pärast on see sõna, et teda armastada ja teenida.“ Ja kui ma teile ei ütles, siis teie ei teaks, miks see piibli raamat tuletab meele mulle aammu möödunud päevi. Müüid, see on nii märgitud, nagu minu emal müüiks märkusi teha; ja imelik, kümme käsku olid sääl iseäraliselt ära tähendatud, nii nagu nad olid. Minu ema uskus tingimata igasse Jumala kuuksesse käsusse.“

Aga müüid, kujutage ette! Siin ma olen, wana mees ligi seitsmeskümmes eluaastas. Minule on warsti aeg siit maailmast ära minna. Eks müüid ei olegi see tund, mil minu ema palwe kuulda wõetaks?“

Tüfil ajal walitjes jügan waihus. Kõik näisid mõistwat, et neid on haaranud tähtis otjustamis-aeg, otjustamine, — kui ühe ema palwe poole aas-

tafaja pärast kuulnud sai — mille läbi sai päästetud üks hing.

„Gärra Sewerance,“ ütles härra Anderson, „ma ei kahtle, et on palju põhjusi, mis on põhjustanud kriitlase nime kandjaid pidama pühapäewa hingamisepäewa asemel. Siiski ma julgen öelda, et hingamisepäew on kõrwale jäetud neilsamul põhjusil, millistel on jäänud täitmata ehk ära heidetud teised tähtsad kombelised kohustused. Tuletage jeda meele, et apostel Paulus on selgesti ette öelnud jeda aega, mil nimekirjtlased „ei wõta terwet õpetust jallida, waid oma eneste himude järele enestele õpetajad wõtawad, jedamööda kui nende kõrwad jügelawad ja pöörawad kõrwad ära tõe poolt.“ 2. Tim. 4, 3, 4.

„Mürides Jumala sõna selgub, et see paha asi on olnud igal ajal. Sesaja aegse koguduse kohta on ka kirjutatud: „Tule müüid, kirjuta jeda üles laua peale nende juures ja pane jeda ules raamatusse, et see wõib jääda wiimseks ajaks ifka ja igawesti — nõnda siis ka meie aja jaoks. — Sest see on üks wastupanija rahwas, walelikud lapjed, kes ei taha Jehoowa käsuõpetust kuulda, kes ütlewad nägijate wastu: Teie ei pea mitte nägema, ja seletajate wastu: Teie ei pea meile mitte seletama, mis õige on; rääkige meile libedaid sõnu, seletage petiseid sõnu.“ Jes. 30, 8—10.

Siljem kujutab Gešefiel kiriku juhtidest järgmist: „Tema prohmetid lupjavad neid kõlwatuma lubjaga, nemad näewad tühja nägemist ja annawad neile õnne wale müüsil ja ütlewad: Nõnda ütleb Issand Jehoowa; ja Jehoowa ei ole jeda mitte rääkinud.“ Ühenduses sellega on öeldud selgesti, millistest olukordadest on jutt: „Tema preestrid on mu käsuõpetuse wägisi tühjaks teinud ja mu pühad paiagd ära teotanud; ei ole nemad wahet teinud püha ja selle wahel, mis püha ei ole, ega teada annud, mis wahel roojase ja puhta asja wahel on, ja mu hingamise päewade eest on nemad oma filmad ära peitnud ja mina olen ära teotatud nende seas.“ Jes. 22, 28, 26.

„Kui selge see on! Nii rahwas kui juhid ei tahtnud Jumala sõna järele käia. Rahwas nõudis, et neile räägitagu libedaid sõnu; ja nende juhid peitsid tõesti omad filmad tõe eest, et omi walelikke kuulajaid rahuldada. Ja, pange hästi tähele, Jehoowa hingamisepäew oli see, millest prohmetid kõrwale hoidusid ja oma filmad finni panid.“

Nähtawasti on inimestel alati terge olnud Jumala sõna alahinnata. Kindlasti on see praegu nii, sest kõrgemal kriitikal on ligipääs kantseleisje ja kirikupinki ning wastawad kirjutused on arwatud ühewäärilisteks teostega, mis kirjutatud Shakespeare, Emerson, Spencer j. t. Neg on tulnud, et paljud peawad isegi kümnet käsku wanamoeliseks, mida olewat tarwis parandada.“

„Täiesti õige,“ ütles üks juuresolijait.

(Särgneb.)

Mitmesugust.

Arheoloogilised tõendused piib-
liliste andmete kohta. Väljakaevami-
sed Palestiinas vastavate institutide poolt on
toonud päevavalgele hulga wanaaegseid linnu nen-
de muinshusejemetega. Kaevamiste läbi loodetakse
saada täielist ülevaadet Palestiina kultuurist, täp-
pest ajast, mil Abraham elas, kõrberändamisest ja
maa oma alla heitmiseist Zoosua läbi jne. Jeriko
linna langemine, mis kirjeldatud Jos. 6, 20—24,
on juurepäralt tõestatud. Kuningas, millel ahus
linn, on läbi kaevatud ja leitud, et aja linna müüri
on langenud küljelt, ilma et oleks murenenud.
Majapidamise riistad, mis rusude alt leitud, kuul-
wad ajajärku umbes 1400 a. e. Kristuse jünd., mis
vastab täpselt ka piiblistele ajaarvamisele. Wäline
müür on lai 6 jalga ja seesmine 12 jalga. Linna
põlemine on samuti kindlaks tehtud. Wiimasel
ajal on wälja kaevatud Jerusalema juures ka
Siioni kants. Opheli mäel, kus toimitakse kaevami-
si juba 60 aastat, on toodud päevavalgele Taaweti
linn. Mis müür on leitud, on kindluse müürid,
millised Taawet wallutas umbes 1000 a. e. Kr. i.

Need väljakaevamised sunnivad õpetlasi ühik-
asjaliksemalt arwesse wõtma Neemia kirjeldusi.

Müüride wahel on leitud wanaaegne torn;
ehituswiisist võib järeldada, et see kuulub Saalo-
moni või Taaweti aega. Piibel räägib, et Saalo-
mon wõttis maksu eesmärgiga, „üht koda ehitada
Numala nimele ja üht koda kuningriigile.“ Edasi
pidi maksu wõetama, et linnale müüri ümber ehitada.
Ta pidi olema täitnud ka need praod müüriks,
mis Taawet teinud jebusiitide wanasse linnamüüri
jelle wallutamisel. Väljakaevamised pole toonud
päevavalgele mitte üksi need praod, waid ka tu-
gewa täitematerjali Saalomoni ajast. Edasi on lei-
tud ka kuninga Diskia töö jälgi kes kartuses Assüü-
ria kuninga Sanheribi eest, kiirustades lastis pa-
randada Taaweti linna. Väljakaevamised, mis
tõestavad nii tabawalt piiblit, sunnivad kõrgemat
kriitikat ikka enam waikima.

New-York arwudes.

Uuem statistika, mis pühendatud Ameerika hiig-
la linnale New-Yorgile, näitab, et sääl elab kuue
miljoni inimese ümber, kellest kaks miljoni muula-
jed. Selle järele on New-Yorgis enam itaallasi
kui Rooma linnas ja enam sakslasi kui Bremeni lin-
nas ja sääl elawaid juute on kümnendik osa kogu
arwust. New-Yorkis on enam telefone kui Londo-
nis, Pariisis, Berliinis, Leningradis ja Roomas
koffu. Linnal on wiis sadamat, mis on kõige juu-

remad maailmas; sääl on enam kui 2000 teatrit ja
kino ja enam kui 1500 kirjut. Iga 52 jekundi
järele sõidab siise üks rong reisirajatega. Iga 13
minuti kohta on üks pulmapidu ja iga 6 minuti
kohta on üks sündimine. Igas 10 minutis awatakse
uus firma ja igas 51 minutis kerkib üles uus pilwe-
lõhtuja.

Raamatute nimekiri esimeheks raamatuks Watifani linnas.

Esimene raamat, mis Watifani linnas sai wälja
antud, on nimekiri 5000 raamatust, millede luge-
mine katoliiklastele ilma piiskopi loata keelatud on.
Nimekiri on kokku seatud kardinaalide komisjoni
poolt, kellele ülesandeks tehtud kõiki raamatuid lä-
bi waadata. Siiski Room kahtleb jelles wõimatus
ettewõttes. Kõik raamatud, mis ei ole kirjutatud
rooma-katoliiku kiriku waimus ning selgitawad pu-
hast piiblitõde, seisawad hädaohus, sest et nad kee-
latud raamatute nimekirja on üles wõetud.

Watifani riigi raha seaduslik Itaalias.

Watifani riigiwõim ja Itaalia rahaminister
Masconi tegid lepingu, mille järele Itaalia wõtab
oma pääle Watifani riigi raha löömise ja see metall-
raha jääb Itaalias seaduslikeks maksuabinõuks. Le-
pingus on määratud kindlaks Watifani riigi raha
summa, mida võib kümne aasta kestwusel wälja
anda.

Wikatimehe rikkalik lõikus.

Ragu Punaferisti üleilmne ühendus arwutab,
on 1914. aastast pääle enam surnud katkutobedesse,
kui maailmasõja läbi. Maailmasõjas kaotasid 9
miljoni inimest oma elu, kuna taudi läbi on surnud
40 miljonit inimest, näljahäda läbi 5 milj. inimest,
kodusõdade läbi 6 milj. inimest, maawärisemiste
läbi 2 milj. inimest ja mitmesuguste teiste õnnetute
juhtumiste läbi 140 milj. inimest.

Sept. ja okt. kuu „Meie Aja“ asemele
saadeti „Õdustänu Leht“, mida siin aastatel-
lijaid lahesti tähelepanna palub

Toimetus.

„Meie Aeg“
maksab aastas 2 krooni.

Üksik number 20 senti.
Broovinumbrid maksuta.

Wäljaandja: G. B. Adw. R. Eesti Liit. Tellimised kui ka rahasaadetused saata Amanda Nuta'le.
Merepulestee nr. 14-a, Tallinnas.

Wastutaw toimetaja: M. Bärengrub, Merepulestee nr. 14-a, Tallinnas. Abitoimetaja: E. Mägi.